

Міністерство освіти і науки України
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

АЛЕКСЄВ ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСІЙОВИЧ

УДК 378.147.091.12.0113:796–051 (043.3)

**ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО
ОРГАНІЗАЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ З УЧНЯМИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Реферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора педагогічних наук

Хмельницький – 2022

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії, Міністерство освіти і науки України.

Офіційні опоненти:

доктор педагогічних наук, професор

Конох Анатолій Петрович,

Запорізький національний університет, завідувач кафедри теорії та методики фізичної культури і спорту;

доктор педагогічних наук, професор

Мосейчук Юрій Юрійович,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, завідувач кафедри фізичної культури та основ здоров'я;

доктор педагогічних наук, професор

Павлюк Євген Олександрович,

Хмельницький національний університет, декан факультету здоров'я, психології, фізичної культури та спорту.

Захист відбудеться «09» грудня 2022 р. о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 70.145.01 у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії за адресою: зала засідань, вул. Проскурівського підпілля, 139, м. Хмельницький, 29013.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії за адресою: вул. Проскурівського підпілля, 139, м. Хмельницький, 29013; та на сайті академії за адресою: www.kgra.km.ua.

Реферат розісланий «08» листопада 2022 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради



Б. С. Крищук

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. На сучасному етапі розвитку суспільство висуває високі вимоги до професійної діяльності педагогів, оскільки саме від них залежить освітній рівень суспільства загалом, створення умов для його подальшого розвитку. Ті соціально-економічні перетворення, що відбуваються в останні десятиліття в Україні та світі кардинально змінили парадигму навчання на всіх рівнях системи освіти. Зокрема, серед пріоритетів соціальної та економічної політики нашої держави, одним із провідних напрямів є розвиток фізичної культури та спорту, як фактору зміцнення здоров'я нації.

Окреслені зміни продиктовані й результатами сучасних медико-соціальних досліджень. За даними Центру медичної статистики України стан здоров'я дітей і підлітків упродовж останніх двох десятиліть характеризується різким зростанням поширеності хронічних хвороб і функціональних розладів, зміною структури порушень, які діагностуються, погіршенням показників фізичної підготовленості та фізичного розвитку, збільшенням поширеності поведінкових факторів ризику.

Статистичні дані свідчать про існування критичних відмінностей у стані розвитку фізичних можливостей школярів, що є маркером не лише популяризації фізичної культури як засобу збереження та зміцнення здоров'я, але й назрілої потреби в індивідуалізації фізичного виховання школярів. У нових умовах функціонування нової української школи учителі фізичної культури повинні вміти працювати в насиченому інформаційному просторі, активно застосовувати нові знання на практиці, постійно вдосконалювати професійну компетентність, уміти вирішувати педагогічні завдання, продуктивно взаємодіяти з колегами для врахування особистісних інтересів, прагнень, мотивів учнів та антропометричних, анатомічних, фізичних особливостей розвитку організму кожного школяра з метою реалізації індивідуального підходу у фізкультурно-спортивній освіті й організації індивідуальної роботи.

Необхідність удосконалення підготовки майбутніх учителів фізичної культури виявляється в прийнятих законодавчих і правових документах: доктринах *реформування системи середньої загальної освіти України* (Концепція «Нова українська школа» (2017 р.), Закони України «Про освіту» (2017 р.), «Про повну середню загальну освіту» (2020 р.), «Про фізичну культуру і спорт» (1993 р.) та ін.), *оновлення засад професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури* (Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України «Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» № 2736-20 від 23.12.2020 (2020 р.), *забезпечення наступності фізкультурно-спортивної освіти учнівської молоді* (Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту (2004 р.), Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» (2016 р.) й *популяризації цінностей здоров'я та здорового способу життя* (Національна стратегія

розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013 р.).

Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчив, що проблема підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності проводиться в напрямках: виокремлення філософських (А. Баль, Ю. Бех, Ю. Бойчук та ін.), соціальних (І. Малафійк, В. Стьопін та ін.), педагогічних (А. Вербицький, В. Вихрущ, А. Конох, І. Мельничук, А. Теплицька та ін.) поглядів щодо специфіки організації освітнього процесу у вищій школі; здійснення синтезу ідей педагогічної синергетики (В. Кремень) й реалізації системного підходу (Н. Кузьміна, А. Фурман, Є. Юдін та ін.), задля інтеграції категорій «педагогічна майстерність» (І. Зязюн, Л. Крамущенко, І. Кривонос, І. Максимчук та ін.), «професіоналізм» (Ю. Ковальова) в теорію та практику підготовки майбутнього вчителя (Н. Гузій), зокрема, учителя фізичної культури (Д. Балашов, Д. Без'язичний, М. Верховська, О. Гауряк, О. Котова, Р. Маслюк, Ю. Мосейчук та ін.); моделювання фахової діяльності сучасного педагога (О. Пономарьов); забезпечення якості освітньої діяльності студентів у ЗВО (А. Матвійчук, М. Носко та ін.).

У науковій літературі акумульовано значний масив знань сучасних дослідників про різноманітні аспекти професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, зокрема теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено систему підготовки майбутніх учителів фізичної культури до інноваційної професійної діяльності (Д. Балашов) у процесі самостійної роботи (О. Стасенко), у ЗВО (Н. Степанченко); реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності (Д. Бермудес); адаптації професійної діяльності (К. Павлишенець); подальшої фахової діяльності й організації фізкультурно-оздоровчого середовища закладу середньої освіти (П. Рибалко); самовдосконалення та формування основ здорового способу життя: теоретичний аспект (І. Шаповалова); підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту засобами міжпредметної інтеграції (Є. Павлюк, Т. Яворська); формування в учнів ціннісного ставлення до власного здоров'я (Ю. Танасійчук); формування спортивних лідерських якостей в учнів основної школи (Г. Тітова) та ін.

Досліджуючи сучасні тенденції професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту наукова спільнота (Н. Белікова, Ю. Веретельнікова, І. Гринченко, П. Джуринський та ін.) спрямовує сучасну систему освіти до визнання назрілої необхідності реалізації практико-зорієнтованої моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Актуалізація місця і ролі фізичної культури як засобу здоров'язбереження учнівської молоді детермінувала здійснення низки педагогічних досліджень, де предметом наукового пошуку стали різні аспекти фахового навчання майбутніх учителів фізичної культури. Так, вивчено специфіку реалізації інноваційного змісту підготовки сучасного фахівця галузі фізичної культури (С. Мединський) у системі «педагогічний коледж – педагогічний університет» (Р. Маслюк), в умовах університетської освіти (О. Акімова, Л. Безкоровайна, М. Василенко та ін.) шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі фахової підготовки студентів спеціальності «Фізичне виховання» (Р. Клопов,

Г. Міненко та ін.), з метою формування професійної, здоров'язбережувальної (Є. Кочерга) компетентності студентів (О. Гауряк) і готовності до професійної діяльності (М. Кравченко, А. Мельник та ін.) у загальноосвітніх навчальних закладах (Ю. Ажиппо).

У контексті реалізації ідей Концепції «Нова українська школа» здійснено обґрунтування доцільності організації індивідуальної роботи учнів на уроках фізичної культури (В. Арефьев, Ю. Веретельнікова, І. Гринченко, П. Джурицький, Ю. Ковальова, О. Мельник, Є. Павлюк та ін.), методологічних і методико-технологічних шляхів індивідуалізації фізичного виховання школярів (О. Атамась, С. Гуменюк, Н. Коцур, В. Маринич, К. Мулик, В. Сергієнко, І. Шурхал, М. Візуєт (M. Vizuite) та ін.). Попри те, цілеспрямованих науково-практичних й теоретико-методологічних пошуків у напрямі вивчення й осмислення проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями досі не здійснено. Відтак, нині не розроблено цілісної, динамічної, інтегративної педагогічної системи концептуальних знань, які б сприяли оновленню процесу фахового навчання студентів, котрі здобувають вищу освіту в галузі освітньої діяльності за спеціальностями 014.11 Середня освіта (Фізична культура) й 017 Фізична культура і спорт в окресленому аспекті.

У процесі аналізу наукової, методичної, філософської літератури, що стосується проблематики дослідження, виявлено низку *суперечностей*:

на соціально-педагогічному рівні:

– між актуальним соціальним замовленням на підготовку вчителів фізичної культури, що здатні забезпечити реалізацію парадигми індивідуалізації фізкультурно-спортивної освіти учнів з врахуванням стану здоров'я та розвитку фізичних здібностей і традиційною практикою підготовки майбутніх учителів у педагогічних ЗВО України;

на теоретико-методологічному рівні:

– між посиленням наукового інтересу до професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи зі школярами та недостатньою розробленістю теоретичних й методологічних основ окресленого процесу в системі вищої професійної педагогічної освіти;

на дидактичному рівні:

– між зрослими вимогами до професійної діяльності учителів фізичної культури як педагогів, котрі повинні ефективно залучати вихованців до цінностей фізичної культури шляхом організації індивідуальної роботи з школярами та недостатньою розробленістю дидактичних засад їх реалізації в підготовці таких фахівців;

на особистісно-професійному рівні:

– між потребою формування професійно значущих якостей особистості вчителя, необхідних для організації індивідуальної роботи з учнями, забезпечення успішної міжособистісної взаємодії на уроках, виховання школярів у рамках здоров'язбережувальної парадигми, та недостатньою увагою до розвитку окреслених здібностей в умовах вищої педагогічної школи;

на методично-практичному рівні:

– між потребою в поповненні педагогічної теорії та практики дієвими дидактичними маркерами забезпечення готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями в умовах реальної професійної діяльності і недостатньою розробленістю системи підготовки майбутніх фахівців та педагогічних умов її дієвості.

Актуальність теми, виявлені суперечності і можливість їх усунення, потреба в розробленні педагогічної системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до індивідуальної роботи з учнями, обумовило вибір теми дослідження: **«Теоретичні та практичні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до тематичного плану наукової та науково-організаційної діяльності Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії в межах науково-дослідної теми «Теоретико-методологічні основи професійної підготовки фахівців у закладах вищої освіти» (номер державної реєстрації 0120U104278) та Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка на факультеті фізичної культури в межах науково-дослідної теми «Теоретичні та практичні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями» (номер державної реєстрації 0119U001395).

Тему дисертації затверджено вченою радою Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (протокол №11 від 26.12.2018 р.) та узгоджено в Міжвідомчій раді з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології НАПН України (протокол № 1 від 29.01.2019 р.).

Мета дослідження полягає в теоретико-методологічному й методично-технологічному обґрунтуванні концепції педагогічної системи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями та експериментальній перевірці дієвості її положень.

Завдання дослідження:

1. З'ясувати суспільно-історичні передумови, соціальні та педагогічні актуалітети оновлення професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями й проаналізувати зарубіжний досвід практичної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до реалізації диференційованого та індивідуального підходів у процесі фізичного виховання учнів.

2. Схарактеризувати методологію дослідження професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями, простежити закономірності та обґрунтувати принципи окресленого процесу.

3. Конкретизувати компоненти, виявити критерії та показники рівнів готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями.

4. Розробити авторську концепцію професійної підготовки майбутніх

учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями.

5. Спроекувати й теоретично обґрунтувати педагогічну систему професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями та розробити її структурно-функціональну модель.

6. Виокремити педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями та схарактеризувати ключові вектори їх реалізації.

7. Експериментально перевірити ефективність педагогічної системи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури в педагогічних ЗВО України.

Предмет дослідження – педагогічна система професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями.

Педагогічна концепція дослідження. Мета дослідження виявляється в авторській концепції, яка, будучи складною, структурованою, емерджентною, динамічною системою загальнопедагогічних і спеціальних знань про професійну підготовку майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями, ґрунтовно ретранслює відомості про сутність, суспільно-історичні передумови, соціальні та педагогічні актуалітети, зміст, особливості функціонування досліджуваного процесу в освітньому середовищі педагогічного ЗВО. Наскрізною метою запропонованої концепції визначено теоретичне, методологічно-концептуальне й методико-технологічне забезпечення процесу професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями в системі вищої педагогічної освіти України як основи професійного самовдосконалення, опанування основами педагогічної майстерності. Педагогічна концепція ґрунтується на *теоретичному, методологічному, практичному концептах*. Наведені концепти характеризуються взаємопов'язаністю, інтегративністю змісту, відкритістю до змін зовнішнього середовища й відбивають специфіку інформаційного наповнення площин запропонованої концепції.

Теоретичний концепт обумовлюють суспільно-історичні передумови професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями; тенденції підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями: соціальні (актуалізація в суспільній думці ідеї становлення культури здорового та безпечного способу життя учнів як стратегічного ресурсу індивідуального і суспільного розвитку; погіршення стану здоров'я сучасної учнівської молоді на фоні несприятливого впливу соціально-гігієнічних факторів зовнішнього середовища та ін.; популяризації у світовій науковій думці ідеології самозбереження як концептуального механізму формування і зміцнення індивідуального здоров'я здобувачів освіти) й педагогічні (необхідність практичної реалізації ідеї гуманізації *фізичного виховання*; націленість світової

спільноти на виховання життєздатного зростлого покоління, що диктує необхідність розвитку в учителів нового типу педагогічного здоров'язбережувального мислення, що характеризується гуманністю, духовністю, моральністю, сформованістю професійної відповідальності й стійкості, усвідомленням виняткової цінності життя і здоров'я кожного учня; розширення можливостей індивідуалізації фізичного виховання школярів шляхом використання засобів дистанційної освіти); сучасні інтенції інноватизації професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до реалізації диференційованого та індивідуального підходів у процесі фізичного виховання учнів за кордоном; нормативно-правове підґрунтя підготовки майбутніх учителів до організації індивідуальної роботи з учнями; перспективні напрями оновлення професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури; упровадження проблемно-зорієнтованої моделі навчання; імплементація міждисциплінарного підходу; технологізацію й діджиталізацію навчання студентів; зближення традиційної загальнонаукової підготовки майбутніх учителів з практикою.

Методологічний концепт ретранслюється в таких площинах: імплементації сукупності *загальнонаукових* (системний, синергетичний, епістеміологічний, діяльнісний, особистісно орієнтований) й *конкретно-наукових* (суб'єктний, культурологічний, аксіологічний, акмеологічний) методологічних підходів як ключових векторів організації дослідницької роботи; конкретизації загальнопедагогічних та специфічних закономірностей професійної підготовки вчителів і структуризації сукупності засадничих принципів наукової розвідки, що проявляється у *три блоки* – загальнопедагогічні, організаційні, специфічні; визначення нових особливостей і властивостей досліджуваного об'єкта, що призводить до очікуваного результату – готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності; виявленні розвивального потенціалу освітнього середовища педагогічного ЗВО.

Практичний концепт виявляє можливості реалізації педагогічної системи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями в освітній процес педагогічних ЗВО України, упровадження інноваційних технологій фахового навчання студентів, застосування авторських ситуативних професійно зорієнтованих колізійних завдань, визначення ефективності такого процесу на різних етапах його здійснення. У практичному розрізі використання третього концепту передбачало упровадження педагогічних умов і структурно-функціональної моделі педагогічної системи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями, авторського навчально-методичного забезпечення.

Основні концептуальні засади дослідження відповідають **загальній гіпотезі**, яка ґрунтується на припущенні, що проектування і реалізація педагогічної системи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями задля формування високого рівня готовності до окресленого аспекту педагогічної діяльності буде ефективною, якщо: апелюватиме до соціально-історичних передумов, соціальних та

педагогічних актуалітетів оновлення підготовки, базуватиметься на специфічних закономірностях і принципах підготовки майбутніх учителів до індивідуалізації фізичного виховання школярів.

Зміст положень загальної гіпотези конкретизується в **часткових гіпотезах**:

1) удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями передбачає реалізацію системного, синергетичного, епістеміологічного, діяльнісного, особистісно-орієнтованого, суб'єктного, культурологічного, аксіологічного, акмеологічного підходів в освітньому процесі педагогічного ЗВО;

2) оновлення підготовки вчителів в окресленому аспекті базується на цілеспрямованому застосуванні сукупності реально існуючих *ресурсів* (науково-освітніх, інформаційних, кадрових, методичних, матеріально-технічних, інструментально-технологічних та ін.) і *можливостей* (спеціально організована сукупність зовнішніх сприятливих педагогічних умов у ЗВО) задля досягнення конкретної мети (високого рівня готовності майбутніх учителів до організації індивідуальної роботи з учнями), які можуть бути мобілізовані, ефективно застосовані професорсько-викладацьким складом педагогічного ЗВО;

3) збагачення інтегрування змісту професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури забезпечує використання інноваційних педагогічних технологій, форм, методів організації освітньої діяльності студентів у рамках імплементації колізійних професійно зорієнтованих завдань;

4) професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями проводиться як динамічний керований процес, що потребує комплексної реалізації спеціально створених педагогічних умов, що забезпечить ефективне функціонування експериментальної педагогічної системи.

Теоретичну основу дослідження склали ключові положення загальної методології наукового пізнання (принципи обґрунтованості та доказовості, точності та об'єктивності, положення про загальний зв'язок та взаємозумовленість процесів та явищ) (А. Новіков, Г. Щедровицький, Е. Яковлев, Є. Юдин, Д. Чернілевський та ін.); методології педагогічних досліджень (І. Бех, А. Вербицький, В. Загвязинський, І. Зязюн та ін.); системного (В. Новосельцев, І. Мельничук, Ю. Мосейчук, О. Отич, А. Фурман, В. Ясвін та ін.), діяльнісного (Д. Єлісеєва, Т. Краснобаєва, О. Снігур, І. Шевчук та ін.), особистісно зорієнтованого (Н. Овчаренко), акмеологічного (І. Бабак, А. Деркач, Т. Дерека та ін.), праксеологічного (Ю. Мосейчук), компетентнісного (М. Карченкова, Є. Кочерга, Б. Максимчук, В. Сікора та ін.) підходів; концепції активізуючого та розвивального навчання (Л. Виготський, П. Рибалко, А. Семиченко та ін.); концепції моделювання освітніх систем (І. Кенсицька, Т. Круцевич, Є. Павлюк, А. Теплицька, А. Чернова, В. Язловецький, В. Штоф та ін.); психології та педагогіки розвитку особистісного потенціалу (В. Вихрущ, О. Кокун, А. Конох, І. Малафійк, І. Мельничук, О. Пехота та ін.).

Задля досягнення виокремлених завдань і перевірки гіпотези дослідження застосовано низку **методів дослідження**, кожен з яких взаємодоповнював іншого:

теоретичні методи: аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, конкретизація, індукція, дедукція, аналогія, вивчення нормативно-правових документів, аналіз наукової літератури, узагальнення досвіду педагогічної діяльності – з метою конкретизації суспільно-історичних передумов професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями; визначення соціальних і педагогічних тенденцій підготовки майбутніх учителів до організації індивідуальної роботи з учнями; здійснення контент-аналізу зарубіжного досвіду реалізації диференційованого та індивідуального підходів у процесі фізичного виховання учнів; *типологія, класифікація* – для характеристики нормативно-правового підґрунтя підготовки майбутніх учителів; *екстраполяція* – для виокремлення розвивального потенціалу освітнього середовища конкретного педагогічного ЗВО; *педагогічне моделювання* – задля проектування авторської структурно-функціональної моделі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями;

емпіричні: спостереження, анкетування, інтерв'ювання, тестування, метод експертних оцінок – для діагностування рівня сформованості готовності майбутніх вчителів до організації індивідуальної роботи з учнями; аналіз результатів освітньої діяльності студентів; педагогічний експеримент, з метою дослідно-експериментальної перевірки результативності авторської педагогічної системи; методи математичної статистики, графічна інтерпретація експериментальних даних – з обчисленням і визначенням F-критерію для проведення якісного і кількісного аналізу результатів експерименту.

Організація дослідження. Відповідно до поставлених цілей, логіка проведення дослідно-експериментальної роботи уможливила обґрунтування її етапів, які характеризувалися певними завданнями, відповідними формами і методами організації: пошуково-теоретичний – 2017 р.; діагностично-констатувальний – 2017–2018 н.р; формувальний – 2018–2020 рр.; аналітично-підсумковий – 2020–2021 н.р.

На першому – *пошуково-теоретичному* – етапі (2017 р.) здійснювався аналіз міждисциплінарної літератури щодо проблеми дослідження; виявлявся ступінь вивченості проблеми та її відображення в практиці; визначалися теоретико-методологічна база та науковий апарат дослідження (об'єкт, предмет, мета, завдання, робоча гіпотеза дисертаційного дослідження); виявлялися суспільно-історичні передумови професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями, соціальні та педагогічні тенденції підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями; конкретизовано методологічні та теоретичні позиції дослідження; конструювався інструментарій експериментальної роботи.

На другому – *діагностично-констатувальному* етапі (2017–2018 н.р.) здійснювалася експериментальна робота з метою уточнення робочої гіпотези; обґрунтовано складники (концепти) авторської концепції та педагогічної системи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями; побудовано структурно-функціональну модель

такої системи в освітньому просторі сучасної загальноосвітньої школи; здійснено діагностичний і констатувальний етапи педагогічного експерименту з метою визначення стану готовності майбутніх учителів до організації індивідуальної роботи з учнями, що враховували обґрунтовані компоненти, критерії, показники та рівні досліджуваної готовності.

Упродовж третього – *формульованого* – етапу дослідження (2018–2020 рр.) відбувалася цілеспрямована реалізація авторської педагогічної системи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями, апробація педагогічних умов, що сприяють ефективності досягнення мети дослідження.

На четвертому – *аналітично-підсумковому* – етапі (2020–2021 н.р.) аналізувалися, узагальнювалися й оцінювалися підсумки експериментальної роботи, систематизувалися отримані емпіричні дані, уточнювалися отримані висновки, проводилася перевірка відтворюваності основних ідей роботи, здійснено оформлення результатів дисертаційного дослідження.

Експериментальна база дослідження. Основною базою дослідно-експериментальної роботи були: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Волинський національний університет імені Лесі Українки, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. До експерименту на різних етапах дослідження було залучено 323 студенти.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

– *уперше* обґрунтовано педагогічну концепцію професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями з використанням *загальнонаукових* (системний, синергетичний, епістеміологічний, діяльнісний, особистісно орієнтований) й *конкретно-наукових* (суб'єктний, культурологічний, аксіологічний, акмеологічний) підходів.). Концепція враховує ідеї неперервності освіти, положення про цілісність професійних, соціальних і педагогічних систем, з використанням наукових здобутків закордонних і вітчизняних дослідників стосовно забезпечення ефективності фізичного виховання учнів і ретранслює актуальні потенції розвивального освітнього середовища педагогічного ЗВО у розрізі формування готовності студентів до організації індивідуальної роботи з учнями; *спроєктовано та обґрунтовано авторську педагогічну систему такого процесу*, спрямовану на конкретний педагогічний результат і впорядковану за певними ознаками підсистем: методологічну, змістову і діагностичну; педагогічних умов, які сприяють підготовці майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями (забезпечення ціннісної й мотиваційної професійної спрямованості підготовки майбутніх учителів фізичної культури до усвідомленого вибору засобів на уроках фізичної культури; створення інформаційно-насиченого освітнього середовища, шляхом актуалізації в змісті

дисциплін загальнопедагогічних й спеціальних відомостей про специфіку організації індивідуальної роботи з учнями; управління практичною освітньою (зокрема, самостійною) діяльністю студентів у напрямі збагачення професійних умінь майбутніх учителів фізичної культури щодо проєктування методики індивідуалізації та диференціації фізичного виховання школярів; інтеграція у зміст різних видів практик комплексу завдань, вирішення яких передбачає розробку студентами творчих методичних проєктів); *розроблено* структурно-функціональну модель педагогічної системи, яка складається з блоків: цільовий; теоретико-методологічний; праксеологічно-технологічний; діагностико-оцінювальний; результативний.

– *удосконалено*: зміст навчальних дисциплін («Теорія і методика рухливих ігор і забав», «Теорія і методика фізичного виховання», «Анатомія людини з основами спортивної морфології», «Лікувальна фізична культура», «Теорія і методика викладання спортивних ігор», «Використання нетрадиційних спортивних ігор на уроках фізичної культури»); визначення *терміну* «*готовність майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями*»; *змістове оновлення* педагогічних технологій (проєкти, веб-квести, колізійні ситуативні завдання, моделювання професійних ролей тощо); *змістове значення категорії* «розвивальне освітнє середовище педагогічного ЗВО»; *компоненти* (мотиваційно-аксіологічний, когнітивно-інтегративний, діяльнісно-проєктувальний, рефлексивно-творчий), *критерії* (мотиваційний, пізнавальний, поведінковий, рефлексивний); *показники рівнів* готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями (низький, задовільний, достатній, високий);

– *дістали подальшого розвитку* теоретичні й методологічні засади оновлення професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в педагогічних ЗВО України; можливості розвивального потенціалу освітнього середовища педагогічного ЗВО: *сміслові; інтеграційні; перетворювальні*; запропоновано класифікацію ресурсів й розподілено в такі групи: *нормативно-орієнтаційні; змістовно-інформаційні; комунікативно-діяльнісні*; обґрунтовано розвивальний потенціал освітнього середовища педагогічного ЗВО, що відбивається в сукупності ресурсів і можливостей, використання яких сприяє інноватизації, технологізації, фундаменталізації професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями.

Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що обґрунтовано дієвість і ефективність педагогічної системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями, завдяки впровадженню якої підвищилась готовність майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями. Визначено і конкретизовано сутність і структуру готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями на основі системно-діяльнісного, аксіологічного, акмеологічного, особистісного, контекстного, гуманістичного, процесуального, компетентнісного підходів. Обґрунтовано педагогічну концепцію такої підготовки.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що:

– концепція підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями, яка відповідає сучасним вимогам розвитку суспільства та тенденціям реформування середньої загальної освіти в Україні, доведена автором до рівня практичної реалізації і може бути використана для організації освітнього процесу в педагогічному ЗВО з метою підвищення якості педагогічної освіти в окресленому аспекті;

– оновлено та актуалізовано зміст дисциплін «Теорія і методика рухливих ігор і забав», «Теорія і методика фізичного виховання», «Анатомія людини з основами спортивної морфології», «Лікувальна фізична культура», «Теорія і методика викладання спортивних ігор», «Використання нетрадиційних спортивних ігор на уроках фізичної культури», зокрема шляхом використання комплексу авторських колізійних та адаптованих ситуативних завдань, що передбачали вирішення студентами реальних педагогічних ситуацій;

– систематизовано навчально-методичні матеріали, які студенти використовували під час проходження різних видів практик з метою діагностування та моніторингу розвитку індивідуальних фізичних здібностей учнів ЗЗСО – «Паспорт здоров'я»;

– запропоновано *критеріально-діагностичний інструментарій* для оцінки рівня готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями.

Теоретичний і практичний матеріал, що міститься в дослідженні, був використаний науково-педагогічними працівниками педагогічних ЗВО України у процесі створення освітніх програм, підручників, навчальних посібників, навчально-методичних комплексів, навчальних планів, робочих програм; для розробки спецкурсів та спецпрактикумів з окресленої проблематики, проведення курсів підвищення кваліфікації учителів фізичної культури.

Результати дисертаційного дослідження **впроваджено** в практику підготовки майбутніх учителів фізичної культури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (довідка про впровадження № 2/22 від 03.02.2022 р.), Волинського національного університету імені Лесі Українки (довідка про впровадження № 03-24/01/423 від 10.02.2022 р.), Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (довідка про впровадження № 06/08 від 14.02.2022 р.), Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (довідка про впровадження № 01/09-119 від 14.02.2022 р.), Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка про впровадження № 198 від 23.02.2022 р.), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка про впровадження № 323-33/03 від 19.04.2022 р.).

Особистий внесок здобувача Усі представлені в дисертації наукові результати одержані автором самостійно. У працях, опублікованих у співавторстві, особистим внеском здобувача є: у статті [2] виявлено можливості екстраполяції даних дослідження впливу сучасних фітнес-технологій на стан здоров'я та розвиток рухових здібностей студенток 17-19 років на процес

індивідуалізації фізичного виховання школярів; у статті [3] – кристалізовано пріоритети проектування хмарно-орієнтованого університетського середовища в підготовці майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями; у статті [4] – досліджено ефективність використання фітнес-програми «Шлях до здорового життя»; у статті [7] – узагальнено принципи реалізації особистісного підходу як основи в підготовці майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями; у статті [26] – виявлено динаміку відновлення працездатності в спортивному плаванні; у статті [38] – досліджено засоби розвитку спритності юних футболістів 11-12 років; у статті [39] – виявлено детермінанти розвитку швидкісних якостей у тенісистів групи спеціалізованої базової підготовки; у статті [40] – конкретизовано філософський зміст категорії здорового способу життя; у статті [49] – виокремлено специфіку розвитку рухливості суглобів у групах навчальної підготовки в плаванні; у статті [50] – досліджено особливості формування здорового способу життя підлітків в умовах сучасної системи освіти.

На захист винесено:

1. Педагогічну концепцію професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями, яка ретранслює ключові положення оновлення досліджуваного процесу, й відбивається у взаємопов'язаних складниках – *загальні положення, понятійно-категоріальний апарат, теоретико-методологічні основи, ядро, змістово-сенсове наповнення, педагогічні умови* професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями; *верифікацію концепції*.

2. Педагогічну систему професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями, яка, як впорядкована за певними ознаками безліч взаємопов'язаних елементів, які утворюють керовану цілісність, об'єднану загальною метою функціонування, спрямована на конкретний педагогічний результат – формування високого рівня готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями.

3. Методику впровадження розробленої педагогічної системи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями, що передбачала цілеспрямовану реалізацію виокремлених педагогічних умов.

4. Змістове наповнення авторських навчально-методичних матеріалів, що забезпечували здійснення ефективного навчально-методичного супроводу професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями в ЗВО.

Апробація результатів дисертації здійснювалась у виступах з науковими доповідями та повідомленнями на пленарних і секційних засіданнях таких наукових зібрань: *міжнародних науково-практичних конференціях*: Трансформаційні процеси в освіті та медицині: вітчизняний та зарубіжний контекст (Тернопіль, 2018); Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму

(Кам'янець-Подільський, 2019/2020); Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації (Переяслав, 2021); Інноваційні наукові дослідження у сфері педагогічних та психологічних наук (Київ, 2021); Інновації в освіті: перспективи розвитку (Тернопіль, 2021); *Всеукраїнських науково-практичних конференціях*: Сучасні тенденції у розвитку науки та освіти (Кам'янець-Подільський, 2019); Тенденції сучасної підготовки майбутніх учителів початкової школи (Умань, 2021); Гуманітарний і інноваційний ракурс професійної майстерності: пошуки молодих вчених (Одеса, 2021); *регіональних науково-практичних конференцій*: Компетентнісний підхід у гуманітарній підготовці майбутніх фахівців медичної галузі (Тернопіль, 2018); Професійна підготовка майбутніх фахівців медичної галузі на засадах міждисциплінарної інтеграції (Тернопіль, 2021); *звітних наукових конференціях викладачів, докторантів і аспірантів*: Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (Кам'янець-Подільський, 2017); Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (Кам'янець-Подільський, 2018); Формування здорового способу життя студентської та учнівської молоді засобами освіти (Кам'янець-Подільський, 2018); Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (Кам'янець-Подільський, 2019).

Матеріали та результати дослідження обговорювалися і були схвалені на засіданні методичного об'єднання викладачів кафедри спорту і спортивних ігор, Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (2016–2021 рр.) та кафедри педагогіки (2016–2021 рр.) Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук «Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до формування здорового способу життя підлітків на традиціях українського козацтва» зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти захищено в 2016 р. в Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії. Матеріали кандидатської дисертації в тексті докторської не використано.

Публікації. Результати дослідження висвітлено в 51 публікації автора (41 – одноосібна), з яких – 22 відображають основні наукові результати дисертації (зокрема, 1 одноосібна монографія (18 друк. арк.), 3 наукових публікації у збірниках, які індексуються в наукометричній базі Scopus, 16 статей у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, 2 статті у зарубіжному науковому виданні), 29 праць, які засвідчують апробацію матеріалів дослідження.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (576 найменувань, з них 94 – іноземними мовами) та додатків (8 на 116 сторінках). Загальний обсяг дисертації становить 564 сторінки друкованого тексту, основний зміст викладено на 374 сторінках. Роботу ілюстровано 16 таблицями та 20 рисунками.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми та вказано на її зв'язок з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет та методи наукового пошуку; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; подано експериментальну базу дослідження; подано відомості про основні положення, які виносяться на захист, апробацію, особистий внесок, упровадження та опублікування результатів дослідження; вказано відомості про структуру та обсяг дисертації.

У **першому розділі** – «Теоретико-соціальні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями» – конкретизовано та проаналізовано суспільно-історичні передумови професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями; визначено соціальні та педагогічні тенденції підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями; здійснено теоретичний аналіз зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до реалізації диференційованого та індивідуального підходів у процесі фізичного виховання учнів.

У межах наукової розвідки суспільно-історичні передумови професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями виокремлені з урахуванням сучасних реалій навчання студентів у педагогічних ЗВО, стану здоров'я української молоді, напрацювань дослідників у галузі здоров'язбереження, здоров'ятворення. Для виокремлення основних термінів здійснено компаративний аналіз філософсько-педагогічних ідей забезпечення здорового способу життя молоді в історико-культурній ретроспективі. Це дало змогу класифікувати причини звернення педагогічної спільноти до розробки групових та індивідуальних форм фізичного виховання учнів і студентів у кілька груп, що корелюють з конкретним історичним періодом.

Актуальність ідеї становлення культури здорового та безпечного способу життя учнів, як стратегічного ресурсу індивідуального і суспільного розвитку, обумовлена замовленням системи освіти на забезпечення духовного, фізичного, психологічного розвитку кожного школяра на основі врахування їхніх індивідуальних здібностей, мотивів, інтересів.

Нині в освіті відбувається осмислення цілісності культури здорового способу життя учнів як індивідуального і суспільного явища, способу людської діяльності в розрізі адаптації до глобальних проблем сучасності, мінімізації ризиків для здоров'я школярів та уникнення травматизму в ЗЗСО; актуалізації прагнення освітянської спільноти мобілізувати інтелектуальні ресурси школярів для оптимізації технологій збереження здоров'я особистості. Тенденції розвитку фізкультурної освіти школярів у сучасному світі пов'язані зі зміщенням її цільових орієнтирів з ідеї загальності на ідею безперервності («освіти впродовж усього життя»), з кількісних критеріїв розвиненості на якісні, від монокультуралізму до мультикультуралізму, від уніфікації до варіативності.

У практиці фізичного виховання критеріями індивідуально-диференційованого підходу обрано такі ознаки: рівень здоров'я, фізичного розвитку, ступінь рухової підготовленості, статева приналежність, тип статури, стадії статевого дозрівання, індивідуальні особливості особистості, а також інтерес до певного виду спортивної діяльності. Ідея індивідуалізації роботи учнів на уроках фізичної культури базується на врахуванні природної різноякісності функціональних властивостей організму кожної дитини. Було виокремлено низку тенденцій інноватизації окресленого процесу: реалізація практико-зорієнтованого підходу в конструюванні змісту освіти; упровадження проблемно-зорієнтованої моделі навчання; імплементація міждисциплінарного підходу з метою фундаменталізації знань студентів про анатомічні, антропометричні, фізіологічні, фізичні, психоемоційні, психологічні особливості розвитку дитячого організму; технологізація й діджиталізація навчання студентів; зближення традиційної загально наукової підготовки майбутніх учителів фізичної культури з практичною, що передбачає співпрацю ЗВО й ЗЗСО.

У другому розділі – «Методологічно-нормативні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями» – охарактеризовано нормативно-правове підґрунтя професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями; висвітлено методологічні основи дослідження професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями; виявлено закономірності та обґрунтовано сукупність загальнопедагогічних і специфічних принципів професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями.

Нині відбувається активна розробка нормативно-правових документів у сфері освіти, що сприяють впровадженню нових вимог до професійної підготовки учителів, зокрема учителів фізичної культури. Нормативна зумовленість професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями, як соціально значущий результат національної державної освітньої політики, актуалізується в процесі аналізу основних нормативних документів, у постулатах яких актуалізується значущість підвищення якості підготовки педагогічних кадрів, здатних вирішувати питання модернізації фізкультурної освіти в аспекті індивідуалізації, гуманізації для здійснення професійних завдань формування культури здорового та безпечного способу життя учнів. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури, як носіїв і трансляторів цінностей фізичної культури пов'язана з національною безпекою України, про що йдеться в Наказі Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах України» № 458 (2005 р.). У Конституції України – здоров'я людини є найвищою соціальною цінністю (ст. 3). Така декларативність важливості збереження та зміцнення здоров'я учнівської та студентської молоді визначає пріоритетність соціальної відповідальності педагогічних ЗВО за якість підготовки майбутніх учителів фізичної культури, здатних до охорони життя і

здоров'я учнів шляхом організації фізичного виховання з урахуванням антропометричних особливостей організму кожного школяра. Віддзеркалення висловленої тези знаходимо в положеннях Законів України «Про освіту» (2017 р.), «Про повну середню загальну освіту» (2020 р.), Національної доктрини розвитку фізичної культури і спорту (2004 р.), Національної стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» (2016 р.), Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013 р.) та інших нормативно-правових документах. Згідно з цими документами стратегічними цілями системи фізичного виховання дітей є формування їх психічного, фізичного і морального здоров'я, усвідомлення потреби у фізичному вдосконаленні, розвиток зацікавленості заняттями фізичної культури і спортом, набуття знань і вмінь вести здоровий спосіб життя.

Філософський рівень методології дослідження педагогічної системи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями утворили: *закони матеріалістичної діалектики*, які пояснюють зв'язки між явищами і предметами світу; до низки тих, що регулюють дослідницькі дії в контексті нашої розвідки, належать такі закони: єдності і боротьби протилежностей, заперечення, переходу кількісних змін у якісні; *принципи гносеології*, що визначають умови достовірності та істинності процесу пізнання реальності: відображення, об'єктивності, сходження від абстрактного до конкретного, визначальної ролі практики в пізнанні.

Дослідницька стратегія добору методологічних конструкцій, реалізація яких сприятиме оновленню професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями, базувалася на врахуванні потреби в досягненні цілісності, інтегративності, системності, структурованості, комплексності нових знань про досліджуваний процес. Базуючись на власному досвіді професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, апелюючи до напрацювань сучасних дослідників, котрі вивчали різноманітні аспекти фахової підготовки студентів, які здобувають вищу освіту в галузі освітньої діяльності за спеціальностями 014.11 Середня освіта (Фізична культура) й 017 Фізична культура і спорт, до низки загальнонаукових методологічних підходів, що відтворюють специфіку реалізації завдань нашого дослідження належать: системно-діяльнісний, діалектичний, гуманістичний, процесуальний, компетентнісний, структурний. Водночас, до конкретно-наукових методологічних платформ вивчення особливостей професійної культури з учнями належать: аксіологічний, акмеологічний, особистісний, нормативний, суб'єктний, контекстний. Запропонована сукупність методологічних орієнтирів професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями дала змогу окреслити стратегію дослідницьких дій та отримати повне, глибоке й адекватне уявлення про сутність згаданого педагогічного процесу. *Технологічний рівень методології* наукової розвідки ретранслює комплекс методів дослідження. Базуючись на законах (закономірностях) існування і функціонування систем; психологічних теоріях і підходах до формування соціально-педагогічних установок; сучасних теорій ФВ учнів;

основних педагогічних закономірностях освітнього процесу ЗВО конкретизовано загальнопедагогічні та специфічні закономірності професійної підготовки майбутніх учителів до зазначеного процесу.

У третьому розділі – «Науково-методичні основи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями» – висвітлено результати матричного аналізу категорії «готовність майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями»; конкретизовано структуру готовності студентів до організації індивідуальної роботи з учнями; розкрито потенціал освітнього середовища педагогічного ЗВО у розрізі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями.

У відповідь на виклики прогресу педагогічної науки, технологій фізичного виховання, інновацій у сфері фізичної активності учнівської молоді та ускладнення форм теоретичного наукового пізнання, які не завжди вчасно упорядковуються в наукових гіпотезах на рівні системного узагальнення, встановлено, що поняття «готовність майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями» пов'язане з новою якістю фізкультурно-спортивної освіти школярів, нині не має загальновизнаного, формалізованого опису та наукового обґрунтування. Тоді як його зміст характеризується багатоаспектністю знання, що об'єднує в собі безліч різних контекстів осмислення. Така ситуація детермінувала можливість використовувати метод матричного аналізу категорії «готовність майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями» для розгляду різноманітних міждисциплінарних аспектів аналітичного осмислення понять «готовність», «готовність до діяльності», «готовність до педагогічної діяльності», «готовність до організації індивідуальної роботи з учнями» та ін., що акумулюються в сучасних дослідженнях, де предметом наукового пошуку стали різноманітні проблеми професійної підготовки учителів фізичної культури до професійної діяльності. Задля того використовували орієнтаційний, гностичний та інтегративний прийоми матричного аналізу терміну «готовність майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями». Готовність майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями в межах авторського дискурсу виступає ціннісно-смісловною домінантою професійної діяльності майбутнього вчителя, професійно-особистісною якістю, що інтегрує педагогічні соціально значущі цінності, фахові знання, уміння, навички, стійкі уявлення про вектори використання засобів індивідуальної роботи для збереження та зміцнення фізичного, психічного, морального здоров'я учнів; інтенції студентів до самоосвітньої діяльності та безперервного професійного самовдосконалення. Конкретизовано й обґрунтовано структурні складники готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями.

Обґрунтовано розвивальний потенціал освітнього середовища педагогічного ЗВО, що відбивається в сукупності ресурсів і можливостей, використання яких сприяє інноватизації, технологізації, фундаменталізації майбутніх учителів

фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями. Функціональне призначення обґрунтованих у дослідженні ресурсів і можливостей розвивального потенціалу освітнього середовища педагогічного ЗВО у розрізі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями полягає в реалізації доцільної сукупності педагогічних дій, створенні дидактичних, педагогічних, організаційних умов, реалізація яких спрямована на досягнення цільових орієнтирів авторської наукової розвідки.

У **четвертому розділі** – «Педагогічна система професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями» – визначено концептуальні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями; охарактеризовано авторську педагогічну систему, конкретизовано, теоретично обґрунтовано педагогічні умови та розроблено структурно-функціональну модель професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями.

На основі детального вивчення психолого-педагогічної літератури, аналізу педагогічної практики й власного досвіду конкретизовано ключові концептуальні положення професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями, які розглянуто на трьох концептуальних рівнях – *теоретичному, методологічному і практичному*, кожен з яких вважали її інтегративним, вузловим складником, де відображено ключові положення авторської ідеї.

Структуру педагогічної системи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями розглянуто як сукупність впорядкованої за певними ознаками складників: підсистем (методологічна, змістова і діагностична). Методологічна підсистема базується на методологічних підходах (системний, синергетичний, діяльнісний, особистісно орієнтований, культурологічний, аксіологічний, акмеологічний), загальнопедагогічних та специфічних закономірностях професійної підготовки вчителів й загальнопедагогічних, організаційних, специфічних принципах. Змістова підсистема характеризується вдосконаленими програмами спортивно-педагогічних дисциплін. Діагностичний – впровадженням сучасних методів діагностики. Значну роль у дієвості педагогічної системи відіграє ще один складник – педагогічні умови (забезпечення ціннісної й мотиваційної професійної спрямованості підготовки майбутніх учителів фізичної культури до усвідомленого вибору засобів на уроках фізичної культури; створення інформаційно-насиченого освітнього середовища, шляхом актуалізації в змісті дисциплін загальнопедагогічних й спеціальних відомостей про специфіку організації індивідуальної роботи з учнями; управління практичною освітньою (зокрема, самостійною) діяльністю студентів у напрямі збагачення професійних умінь майбутніх учителів фізичної культури щодо проєктування методики індивідуалізації та диференціації фізичного виховання школярів; інтеграція у зміст різних видів практик комплексу завдань, вирішення яких передбачає розробку студентами творчих методичних проєктів) та зв'язків між ними, що

забезпечують реалізацію спільної мети педагогічної системи – досягнення майбутніми педагогами певного рівня готовності до індивідуалізації й диференціації фізкультурно-спортивних занять учнів на уроках фізичного виховання на основі використання індивідуальної роботи і здатності до її адекватного вияву в реальних педагогічних ситуаціях. Педагогічні умови впроваджувалися при вивченні таких дисциплін: «Теорія і методика рухливих ігор і забав», «Теорія і методика фізичного виховання», «Анатомія людини з основами спортивної морфології», «Лікувальна фізична культура», «Теорія і методика викладання спортивних ігор», «Використання нетрадиційних спортивних ігор на уроках ФК».

Впровадження педагогічної системи сприяло виявленню особливостей і властивостей досліджуваного об'єкта, що призводить до очікуваного результату – готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності; виявленню розвивального потенціалу освітнього середовища педагогічного ЗВО.

Синтез розроблених теоретичних і практичних засадничих положень про процес професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями відображено в структурно-функціональній моделі педагогічної системи (рис. 1), що є її абстрактною характеристикою, спрощеним образом, який відображає основні її блоки (цільовий, теоретико-методологічний, праксеологічно-технологічний, діагностико-оцінювальний, результативний) та зв'язки між ними.

У **п'ятому розділі** – «Експериментальна перевірка педагогічної системи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями» – розкрито специфіку організації експериментального дослідження; висвітлено методику виконавчого (формульованого) етапу дослідження; на основі використання методів математичної статистики проаналізовано результати ефективності імплементації педагогічної системи в підготовку майбутніх учителів фізичної культури.

Логіка проведення дослідно-експериментальної роботи уможливила обґрунтування її етапів, які характеризувалися певними завданнями, відповідними формами і методами організації: пошуково-теоретичний – 2017 р.; діагностично-констатувальний – 2017–2018 н.р; формульовальний – 2018–2020 рр.; аналітично-підсумковий – 2020–2021 н.р. На першому – *пошуково-теоретичному етапі* здійснювався аналіз міждисциплінарної (педагогічної, філософської, енциклопедичної, словниково-довідникової) літератури щодо стану розв'язання проблеми дослідження; виявлялася ступінь вивченості проблеми та її відображення в педагогічній практиці; визначалися об'єкт, предмет, мета, завдання, робоча гіпотеза дисертаційного дослідження, теоретико-методологічна база та науковий апарат, конструювався інструментарій експериментальної роботи. На другому – *діагностично-констатувальному етапі* (2017–2018 н.р.) здійснювалася експериментальна робота з метою уточнення робочої гіпотези, що спрямувало до обґрунтування складників (концептів) авторської концепції та педагогічної системи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної

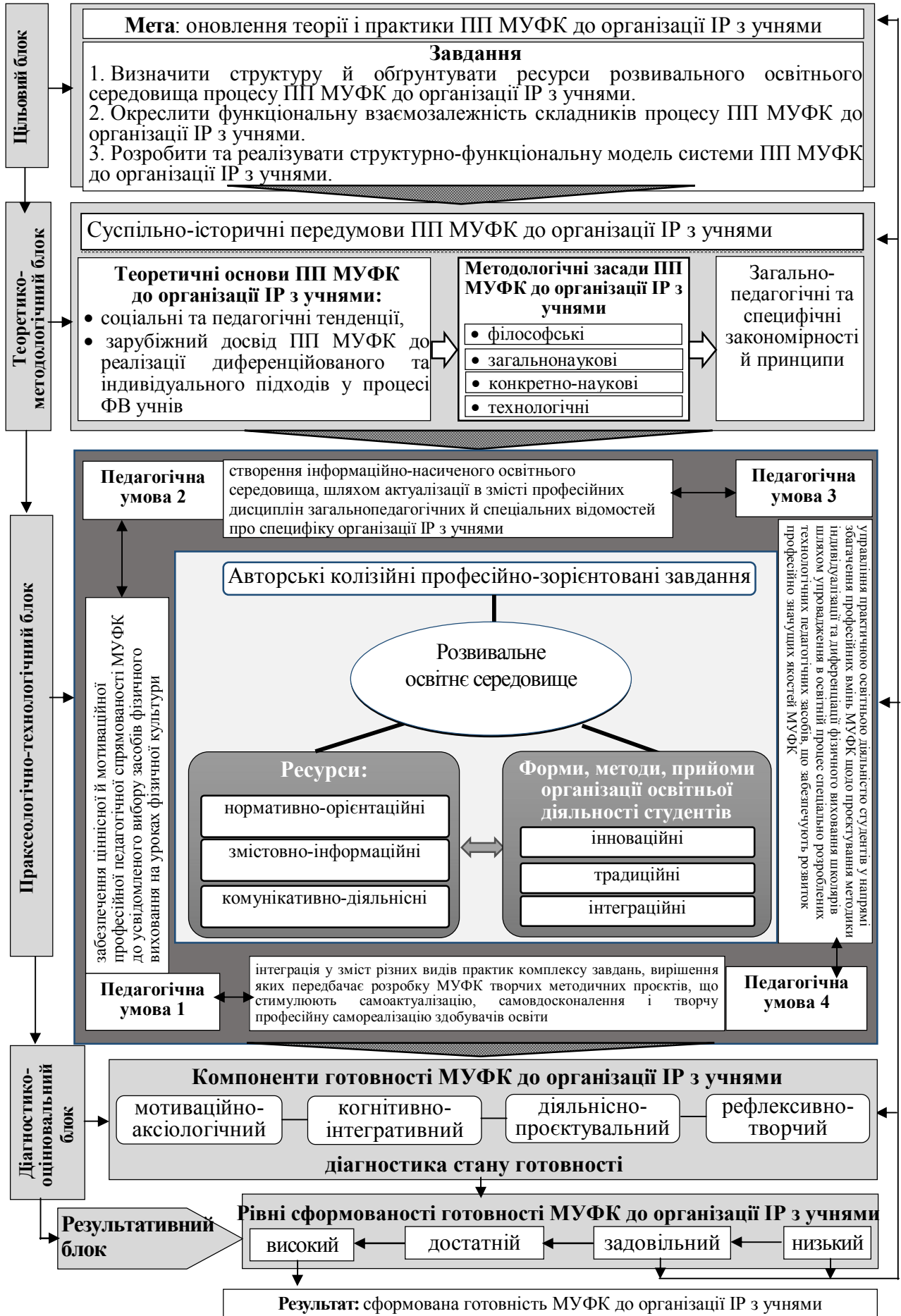


Рис. 1 Структурно-функціональна модель експериментальної педагогічної системи ПП МУФК до організації ІР з учнями

Примітки: ПП – професійна підготовка, МУФК – майбутні учителі фізичної культури, ІР – індивідуальна робота

культури до організації індивідуальної роботи з учнями; розроблено структурно-функціональну модель професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями в освітньому просторі сучасної загальноосвітньої школи; визначено стан готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями з урахуванням обґрунтованих компонентів, критеріїв, показників та рівнів досліджуваної готовності. Такий моніторинг стану досліджуваного феномену забезпечував можливість здійснення зворотного зв'язку, виявлення слабких аспектів розробленої системи та внесення корективів.

Упродовж третього – *формульованого етапу* дослідження (2018–2020 рр.) – відбувалася цілеспрямована реалізація педагогічної системи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями. Формульований етап експерименту передбачав апробацію концептуальних засад педагогічної системи як необхідну умову верифікації результатів науково-педагогічного дослідження, доказовості його актуальності та можливості впровадження в освітній практиці ЗВО України.

Апробація педагогічної системи призвела до виявлення раніше невідомих явищ педагогічної дійсності, фіксації та системного узагальнення нових фактів і ситуацій. Учасниками формульованого етапу дослідно-експериментальної роботи були студенти III курсу навчання, котрі здобувають вищу освіту в галузі освітньої діяльності за спеціальностями 014.11 Середня освіта (Фізична культура) та 017 Фізична культура і спорт. Майбутні учителі фізичної культури, котрі належали до КГ вивчали дисципліни «Теорія і методика рухливих ігор і забав», «Теорія і методика фізичного виховання», «Анатомія людини з основами спортивної морфології», «Лікувальна фізична культура», «Теорія і методика викладання спортивних ігор», «Використання нетрадиційних спортивних ігор на уроках ФК» упродовж 2018–2020 рр. відповідно з традиційною методикою, натомість учасники ЕГ опановували інформаційні масиви, що містяться у змісті обраних дисциплін за розробленою педагогічною системою.

Упровадження експериментальної методики передбачало використання можливостей освітньої діяльності майбутніх учителів фізичної культури (аудиторної та самостійної роботи), навчально-дослідної та науково-дослідної роботи, практичного навчання (педагогічні практики), а також позааудиторної діяльності студентів (участь у тренінгах, веб-квести, форсайт-сесії, дебат-сесії, онлайн-вебінари тощо). Практична реалізація експериментальної методики потребувала використання широкого арсеналу методів (тренінги, кейси, проекти, імітаційні методи (рольові ігри, прес-конференції, дебати тощо), складання професійно-педагогічного портфоліо, вирішення колізійних педагогічних ситуацій та ін.), дидактичних прийомів, педагогічних засобів організації освітньої діяльності студентів.

На четвертому – *аналітично-підсумковому етапі* (2020–2021 н.р.) – організація експериментальної роботи забезпечувалася шляхом здійснення таких дослідницьких кроків: організація контрольного зрізу стану готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями, задля

доведення ефективності методики реалізації педагогічної системи; узагальнення підсумків експериментальної роботи та систематизація отриманих емпіричних результатів підсумкової діагностики рівня сформованої готовності студентів до організації індивідуальної роботи з учнями; уточнення отриманих висновків, перевірка відтворюваності та можливостей упровадження педагогічної концепції системи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями; осмислення перспектив реалізації результатів дослідження шляхом внесення змін у державні освітні стандарти загальної та вищої освіти; прогностичне обґрунтування розвитку педагогічної системи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями; оформлення результатів дисертаційного дослідження.

Доведення достовірності позитивних результатів організованого в рамках експериментальної роботи педагогічного процесу та вірогідності гіпотези дослідження здійснено на основі проведення порівняльного аналізу рівнів готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями, отриманих на початку й наприкінці формульованого етапу педагогічного експерименту (табл. 1).

Таблиця 1

Узагальнені показники готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями

Гр. і КС	ЕК	Сформованість готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями								СБ
		Високий		Достатній		Задовільний		Низький		
		КС	%	КС	%	КС	%	КС	%	
КГ – 99 с.	ВК	10	10,1	40	40,4	41	41,4	8	8,1	3,5
	ПК	16	16,2	45	45,4	38	38,4	0	0	3,8
ЕГ – 104 с.	ВК	13	12,5	38	36,5	43	41,4	10	9,6	3,5
	ПК	34	32,7	54	51,9	16	15,4	0	0	4,2

Аналіз цифрових даних табл. 1 свідчить про істотну позитивну динаміку змін показників сформованої готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями у студентів ЕГ. Так, кількість майбутніх учителів фізичної культури, котрі володіють високим рівнем окресленого феномену наприкінці експерименту склала 32,7 %, тоді як на початку становила лише 12,5 %. Тобто, кількість студентів ЕГ за показниками високого рівня зросла на 20,2 %, що 14,1 % більше ніж у студентів КГ, де кількість студентів збільшилась від 10,1 % до 16,2 %. Значущою виявилася динаміка змін за показниками достатнього рівня сформованості анонсованої готовності у студентів ЕГ. Оскільки кількість студентів зросла від 36,5 % (початок формульованого етапу експерименту) до 51,9 %, що на 10,4 % більше ніж у КГ. Значно зменшилася кількість майбутніх учителів фізичної культури, котрі володіють задовільним рівнем досліджуваної готовності. Зокрема, в ЕГ за показниками задовільного

рівня зменшилася кількість студентів від 41,4 % до 15,4 %, що на 23,0 % більше ніж у майбутніх учителів фізичної культури КГ. Середній показник готовності у студентів ЕГ зріс від 3,5 до 4,2 (на 0,7 балів), що на 0,4 бали більше, ніж у студентів КГ. За показниками низького рівня – кількість студентів знизилась в ЕГ й КГ. Очевидно, що позитивна динаміка змін у результатах підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями спостерігалася в обох категоріях груп, однак в ЕГ вона була вираженішою.

Візуальний супровід табл. 1 подано на рис. 2.

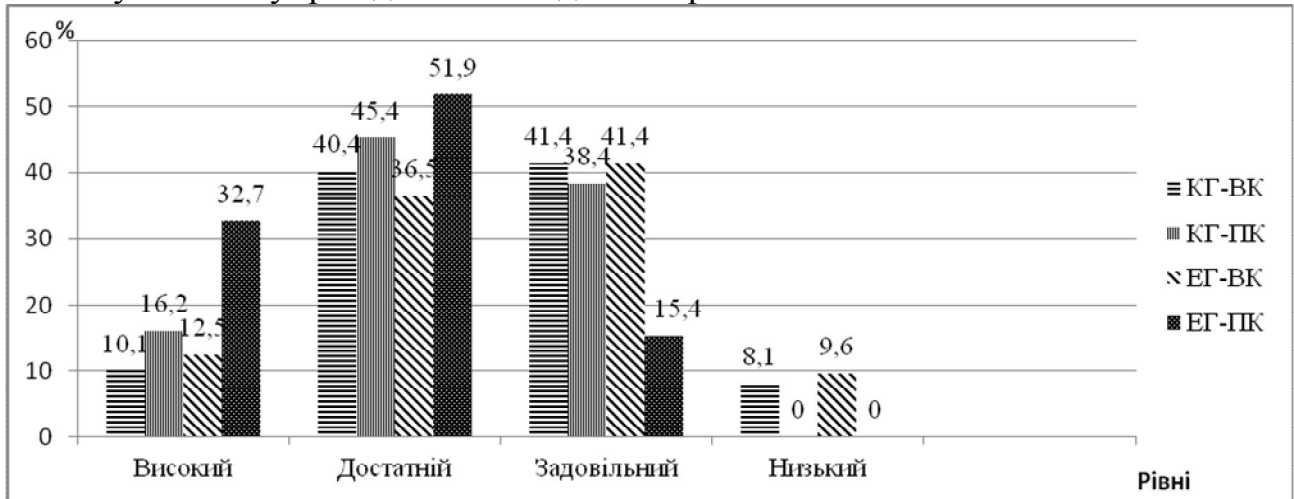


Рис. 2 Динаміка готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями

Отже, у студентів ЕГ дещо краще відбулося зростання рівнів усіх компонентів готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями, ніж у студентів КГ. Відтак порівняльний аналіз табличних даних дає змогу узагальнити, що реалізація педагогічної системи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями сприяє формуванню досліджуваної готовності. Достовірність та обґрунтованість результатів дослідження перевірялася за допомогою використання методів математичної статистики шляхом обчислення дисперсій для визначення критерію Фішера.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретико-експериментальне дослідження проблеми професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями. У роботі розглянуто один із шляхів вирішення цієї проблеми – впровадження авторської педагогічної системи такої підготовки, яка показала позитивні результати, що дозволило сформулювати висновки:

1. Шляхом компаративного аналізу філософсько-педагогічних ідей забезпечення здорового способу життя молоді виявлено суспільно-історичні передумови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями. *Перша група* суспільно-історичних передумов

опирається на емпірико-культурні трансформації змісту фізкультурної освіти відповідно до античного постулату *«турботи про себе»* в розрізі *«турботи про інших»*. Друга група – охарактеризована крізь призму врахування тенденцій розвитку педагогічної думки у фізичному вихованні, що були панівними впродовж *позапарадигмального етапу*. Третя група суспільно-історичних причин професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями простежується в розгортанні *гуманітарно зорієнтованого етапу* розвитку спеціальної та неспеціальної фізкультурної підготовки молоді в закладах освіти. Четверта група суспільно-історичних передумов – (опосередкованість проблеми «озброєння» учнів стратегіями ведення здорового способу життя, соціокультурною ситуацією розвитку суспільства) простежується в тенденціях, виокремленого в межах дослідження, *соціально зорієнтованого етапу* популяризації знань про особливості організації індивідуальної роботи з учнями. П'ята група суспільно-історичних передумов – простежується в розгортанні *інтеграційного етапу* розвитку науково-методичної думки щодо організації індивідуальної роботи з учнями на уроках фізичної культури.

Виявлені суспільно-історичні передумови професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями забезпечили виокремлення соціальних активів, серед яких визначальними є: актуалізація ідеї становлення культури здорового та безпечного способу життя учнів як стратегічного ресурсу індивідуального і суспільного розвитку; погіршення стану здоров'я сучасної учнівської молоді; популяризація у світовій науковій думці ідеології самозбереження як концептуального механізму формування і зміцнення індивідуального здоров'я здобувачів освіти.

У процесі аналізу закордонного досвіду професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до реалізації диференційованого та індивідуального підходів у процесі фізичного виховання учнів конкретизовано тенденції інноватизації окресленого процесу, до яких належать: реалізація практико-зорієнтованого підходу в конструюванні змісту освіти; упровадження проблемно-зорієнтованої моделі навчання; імплементація міждисциплінарного підходу з метою фундаменталізації знань студентів про анатомічні, антропометричні, фізіологічні, фізичні, психоемоційні, психологічні особливості розвитку дитячого організму; технологізація й діджиталізація навчання студентів.

2. Методологію дослідження професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури обґрунтовано на чотирьох рівнях: *філософському*, який базується на законах діалектики і принципах гносеології; *загальнонауковому*, що презентований положеннями системного, синергетичного, епістеміологічного, діяльнісного, особистісно орієнтованого підходів; *конкретно-науковому*, зміст якого побудований на ключових засадах суб'єктного, культурологічного, аксіологічного, акмеологічного підходів; *технологічному*, що ретранслює комплекс методів дослідження: теоретичні та емпіричні, прогностичні та методи математичної статистики.

Конкретизовано загальнопедагогічні та специфічні закономірності

(детермінованість рівня сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи зі школярами, здатністю до використання комплексу академічних, професійних і соціально-особистісних компетентностей у вирішенні практичних завдань індивідуалізації й диференціації фізичного виховання учнів; зумовленість процесу формування готовності майбутніх учителів до організації індивідуальної роботи з учнями з урахуванням рівня особистісного сприйняття ризиків нових освітніх умов; залежність процесу підготовки від особистісного ставлення студентів до цінностей здоров'язбережувальної фізкультурної освіти учнівської молоді). Основними принципами обрано: організаційні (гуманістичної спрямованості в навчанні; безперервності і наступності; практичності; єдності освітніх, розвивальних і виховних функцій навчання у вищій школі та ін.), загальнопедагогічні (науковості; доступності; наочності, міцності знань, умінь і навичок, ґрунтовності); систематичності та послідовності та ін.), специфічні (нелінійності; превалювання автономії студентів, всебічної інтегративності та ін.).

3. Конкретизовано й обґрунтовано структурні складники готовності розвитку розумових здібностей студентів. Виокремлено: *компоненти* (мотиваційно-аксіологічний, когнітивно-інтегративний, діяльнісно-проектувальний, рефлексивно-творчий), *критерії* (мотиваційний – стійка мотивація студентів до реалізації гуманістичної, особистісно зорієнтованої освітньої парадигми у процесі фізичного виховання учнів шляхом індивідуалізації занять фізичною культурою; пізнавальний – здатність студентів інтегрувати загальнопедагогічні й специфічні знання; поведінковий – вияв майбутніми учителями сформованих загальнопедагогічних і спеціальних вмій проєктувати методику організації індивідуальної роботи з учнями на уроках фізичної культури та в позаурочний час; рефлексивний – здатність студентів до систематичної самооцінки ефективності професійно-педагогічних дій). Визначено *показники рівнів* готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями (низький, задовільний, достатній, високий).

4. Розроблено авторську концепцію професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями, яка враховує ідеї неперервності освіти, положення про цілісність професійних, соціальних та педагогічних систем, наукові здобутки закордонних і вітчизняних дослідників. Концепцію розглянуто на трьох концептуальних рівнях – *теоретичному, методологічному, технологічно-методичному (практичному)*. Запропонована концепція є складною, структурованою, конгруентною, динамічною системою загальнопедагогічних й спеціальних знань про професійну підготовку майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями, ґрунтовно ретранслює відомості про сутність, суспільно-історичні передумови, соціальні та педагогічні актуалітети, зміст, особливості функціонування досліджуваного процесу в освітньому середовищі педагогічного ЗВО. Зasadничою метою запропонованої концепції є теоретичне, методологічно-концептуальне й методико-технологічне забезпечення процесу професійної підготовки таких фахівців у системі вищої педагогічної освіти України.

5. Розроблена педагогічна система професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями є сукупністю підсистем, елементів та зв'язків між ними, що забезпечують реалізацію спільної мети системи – досягнення майбутніми педагогами певного рівня *готовності* до індивідуалізації й диференціації фізкультурно-спортивних занять учнів на уроках фізичного виховання на основі використання індивідуальної роботи. Педагогічна система є *абстрактною*, оскільки є опосередкованим результатом відображення дійсності; *відкритою*, адже пов'язана з навколишнім середовищем мережею зовнішніх зв'язків (матеріально-технічне забезпечення процесу здобуття вищої педагогічної освіти у ЗВО; педагогічні умови, методико-соціальний зріз стану здоров'я учнівської молоді; сучасні інтенції інноватизації професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів фізичної культури; нормативно-правове регулювання фізичного виховання школярів; соціально-економічні виклики суспільства (зокрема, пандемія COVID-19 тощо); *складною*, оскільки її структурні елементи неоднорідні, різноякісні, виконують низку функцій, ретранслюють різноманітні види зв'язків (інформаційні, функціональні, зворотні) й можуть бути розглянуті як підсистеми, що мають власну структуру; що *безперервно розвивається*, адже з плином часу за умови трансформації вимог соціального середовища, забезпечує можливість зміни її структури і функцій й *самоорганізується*, адже здатна гнучко реагувати на зовнішні впливи.

За складовими педагогічної системи розроблено її структурно—функціональну модель, яка містить блоки: *цільовий; теоретико-методологічний; праксеологічно-технологічний; діагностико-оцінювальний; результативний*. Кожний з блоків виконує свої функції, які забезпечуються складниками.

6. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури визначено педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до індивідуальної роботи з учнями, реалізація яких забезпечила дієвість авторської педагогічної системи (забезпечення ціннісної й мотиваційної професійної спрямованості майбутніх учителів фізичної культури до усвідомленого вибору засобів на уроках фізичної культури; створення інформаційно-насиченого освітнього середовища, шляхом актуалізації в змісті дисциплін «Теорія і методика рухливих ігор і забав», «Теорія і методика фізичного виховання», «Анатомія людини з основами спортивної морфології», «Лікувальна фізична культура», «Теорія і методика викладання спортивних ігор», «Використання нетрадиційних спортивних ігор на уроках фізичної культури» загальнопедагогічних й спеціальних відомостей про специфіку організації індивідуальної роботи з учнями; управління практичною освітньою (зокрема, самостійною) діяльністю студентів у напрямі збагачення професійних умінь майбутніх учителів фізичної культури щодо проектування методики індивідуалізації та диференціації фізичного виховання школярів; інтеграція у зміст різних видів практик комплексу завдань, вирішення яких передбачає розробку майбутніми учителями фізичної культури творчих методичних проєктів, що стимулюють самоактуалізацію, самовдосконалення і творчу професійну самореалізацію здобувачів освіти).

7. Задля експериментальної перевірки ефективності педагогічної системи

підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями проведено педагогічний експеримент. Для аналізу результатів дослідження проведено порівняння отриманих даних в КГ і ЕГ. Достовірність та обґрунтованість результатів дослідження перевірялась шляхом обчислення дисперсій для визначення критерію Фішера для кожної категорії груп. Результати обчислень підтвердили достовірність отриманих результатів.

У студентів ЕГ кількість студентів, що володіють високим рівнем готовності до індивідуальної роботи з учнями наприкінці експерименту склала 32,7 %, тоді як на початковому етапі становила 12,5 %. Кількість студентів ЕГ за показниками високого рівня готовності зросла на 20,2 %, у студентів КГ різниця становить 6,1%. Значущою виявилася динаміка змін за показниками достатнього рівня сформованості анонсованої готовності у студентів ЕГ. Кількість студентів на достатньому рівні збільшилась на 15,4%. Значно зменшилась кількість студентів на задовільному рівні досліджуваної готовності. Зокрема, в ЕГ за показниками задовільного рівня зменшилась кількість студентів від 41,4 % до 15,4 %, що на 23,0 % більше ніж у КГ. Середній показник готовності у студентів ЕГ зріс від 3,5 до 4,2 (на 0,7 балів), що на 0,4 бали більше, ніж у студентів КГ. За показниками низького рівня – кількість студентів знизилась в ЕГ й КГ.

Тобто, встановлено позитивний вплив розробленої педагогічної системи на рівень готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями.

Проте авторське дослідження не розкриває всіх можливих аспектів окресленої проблеми і може бути продовжено в напрямі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями в умовах дистанційної освіти за допомогою відповідних технологій, навчальних та діагностичних методик; робота вчителя фізичної культури в умовах інклюзивної освіти.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Алексеев О. Теоретичні та практичні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями: [моногр.]. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 312 с.

2. Mozolev O., Bloschynskyi I., Aliksieiev O., Romanyshyna L., Zdanevych L., Melnychuk I., Prontenko K., Prontenko V. Influence of Modern Fitness Technologies on the State of Health and Development of Motor Abilities of 17-19-Year-Old Female Students. *Journal of Physical Education and Sport*. 2019. Vol. 19, № 3. P. 917–924. DOI: <https://doi.org/10.7752/jpes.2019.s3132>. (**Scopus**)

3. Bakhmat N., Maksymchuk B., Voloshyna O., Kuzmenko V., Matviichuk T., Kovalchuk A., Martynets L., Uchytel I., Solovyov V., Manzhos E., Sheian M., Aliksieiev O., Slyusarenko N., Zhorova I., Maksymchuk I. Designing Cloud-oriented University Environment in Teacher Training of Future Physical Education Teachers. *Journal of Physical Education and Sport*. 2019. Vol. 19, № 4. P. 1323–1332. DOI: <https://doi.org/10.7752/jpes.2019.s.4192>. (**Scopus**)

4. Khmara M., Mozolev O., Yashchuk I., Aliksieiev O., Kravchuk V., Dolyunnyi Y., Tomkiv I., Binkovskyi O., Prontenko V. Effectiveness of the Fitness Program «WAY TO A HEALTHY LIFE». *International Journal of Human Movement and Sports Sciences*. 2021. Vol. 9, № 5. P. 833–840. DOI: <https://doi.org/10.13189/saj.2021.090501>. (*Scopus*)
5. Алексеев О. Нормативно-правове підґрунтя професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Сер.: Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини*. 2019. Вип. 15. С. 5–10. DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-8082.2019-15.5-10>.
6. Алексеев О. Система професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогіка*. 2019. Вип. 2. URL: https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/07/visnyk_2.pdf. DOI: <https://doi.org/10.32453/6.vi2.1163>.
7. Алексеев О. О., Мельничук І. М., Марчак Т. А., Райтаровська І. В. Особистісний підхід як основа в підготовці майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 16, т. 1. С. 9–13. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-16-1-1>.
8. Aliksieiev O. Conceptual principles of vocational training of future physical culture teachers for organization of individual work with pupils. *Scientific journal of polonia university*. 2020. Vol. 40, № 3. S. 115–121. DOI: <https://doi.org/10.23856/4015>
9. Aliksieiev O. Experimental system of vocational training of physical culture teachers for organization pupils' individual work. *Scientific journal of polonia university*. 2021. Vol. 48, № 5. P. 8–14. DOI: <https://doi.org/10.23856/4801>.
10. Алексеев О. Логіка добору педагогічних умов професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2021. Вип. 42, т. 1. С. 215–220. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/42-1-29>.
11. Алексеев О. Соціальні та педагогічні актуалітети підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями. *Педагогічний дискурс*. 2021. Вип. 31. С. 78–83. DOI: <https://doi.org/10.31475/ped.dys.2021.31.10>.
12. Алексеев О. Структурно-функціональна модель системи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2021. Вип. 39, т. 1. С. 238–242. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/39-1-38>.
13. Алексеев О. О. Загальний теоретико-методологічний аналіз педагогічних принципів формування валеологічного світогляду майбутніх учителів фізичної культури. *Педагогічні науки: теорія та практика*. 2021. № 3 (39). С. 47–53. DOI:

<https://doi.org/10.26661/2786-5622-2021-3-06>.

14. Алексеев О. О. Організація й методика проведення дослідження професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 40. С. 114–118. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/40.24>.

15. Алексеев О. О. Статистична обробка результатів експериментального дослідження ефективності системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 38. С. 86–89. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/38.17>.

16. Алексеев О. О. Структурні складники готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями. *Академічні студії. Сер.: Педагогіка*. 2021. № 1 (4), С. 17–24. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.4.1.3>.

17. Алексеев О. О. Теоретико-методологічні засади реалізації системного підходу у розрізі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій школі і загальноосвітній школах*. 2021. № 77, т. 1. С. 98–103. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.77-1.17>.

18. Алексеев О. Зарубіжний досвід професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до диференціації та індивідуалізації фізичного виховання учнів. *Молодь і ринок*. 2022. № 3–4 (201–202). С. 138–145. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.260010>.

19. Алексеев О. Розвивальний потенціал освітнього середовища педагогічного ЗВО у розрізі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2022. № 2 (116). С. 80–90. DOI: <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2022.02/080-090>.

20. Алексеев О. Філософсько-методологічні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2022. № 3 (117). С. 55–63. DOI: <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2022.03/055-063>.

21. Алексеев О. О. Експериментальне дослідження професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2022. Вип. 32 (1-2022). С. 207–217. DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2022-32.207-217>.

22. Алексеев О. О. Методологія дослідження професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями. *Педагогічний альманах*. 2022. Вип. 51. С. 76–82. DOI: <https://doi.org/10.37915/pa.vi51.338>.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

23. Алексеев О. О. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до формування здорового способу життя підлітків. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*: зб. за підсумками звітної наук. конф. викладачів, докторантів і аспірантів у 3-х т. (Кам'янець-

Подільський, 14–15 берез. 2017 р.). Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2017. Вип. 16, т. 2. С. 86–87.

24. Алексєєв О. О. Формування здорового способу життя на заняттях настільним тенісом. *Формування здорового способу життя студентської та учнівської молоді засобами освіти*: зб. наук. праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2018. Вип. 7. С. 14–18.

25. Алексєєв О. О. Проблема побудови спортивного тренування з настільного тенісу на основі принципів програмування. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*: зб. за підсумками звітної наук. конф. викладачів, докторантів і аспірантів (Кам'янець-Подільський, 4–5 квіт. 2018 р.). Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2018. Вип. 17, т. 2. С. 97–99.

26. Алексєєв О. О., Райтаровська І. В. Відновлення працездатності у спортивному плаванні. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*: зб. за підсумками звітної наукової конф. викладачів, докторантів і аспірантів. 2018. Вип. 17, т. 2. С. 128–129.

27. Алексєєв О. О. Експериментальне дослідження розвитку координаційних здібностей та психологічних функцій у бадмінтоністів на етапі початкової підготовки. *Сучасні проблеми фізичного виховання, спорту та здоров'я людини*: зб. наук. праць. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута»», 2018. Вип. 8. С. 17–27.

28. Алексєєв О. О. Історичні аспекти становлення та розвитку фізичної культури. *Формування здорового способу життя студентської та учнівської молоді засобами освіти*: зб. наук. праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. 2019. Вип. 8. С. 13–16.

29. Алексєєв О. О. Особливості підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування здорового способу життя підлітків в умовах інклюзивної освіти. *Вектор Поділля*: наук. журн. Подільського спеціального навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу. Кам'янець-Подільський: видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2018. Вип. 1. С. 151–162.

30. Алексєєв О. О. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури на засадах людиноцентризму у контексті збереження здоров'я учнівської молоді. *Трансформаційні процеси в освіті та медицині: вітчизняний та зарубіжний контекст*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Тернопіль, 12–13 жовт. 2018 р.). Тернопіль: Вектор, 2018. С. 8–9.

31. Алексєєв О. О. Теоретичні основи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах компетентнісного підходу. *Компетентнісний підхід у гуманітарній підготовці майбутніх фахівців медичної галузі*: матеріали регіон. наук.-практ. конф. (Тернопіль, 11–12 груд. 2018 р.). Тернопіль: Богдан, 2018. С. 8–9.

32. Алексєєв О. О. Актуальність професійної підготовки майбутніх учителів

фізичної культури до індивідуальної роботи з учнями в напрямі здоров'язбереження. *Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації*: матеріали міжнар. наук. інтернет-конф. (Переяслав-Хмельницький, 28 лютого 2019 р.). Переяслав-Хмельницький : Університет Григорія Сковороди в Переяславі-Хмельницькому, 2019. Вип. 44. С. 110–112.

33. Алексеев О. Теоретичні основи організації індивідуальної роботи учнів учителями фізичної культури. *Danish Scientific Journal*. 2019. № 26, Vol. 2. P. 12–16.

34. Алексеев О. О. Використання вчителями фізичної культури оздоровчих традицій українського козацтва при формуванні здорового способу життя підлітків з особливими освітніми потребами. *Вектор Поділля*: наук. журнал Подільського спеціального навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу. Кам'янець-Подільський: видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2019. Вип. 2. С. 281–296.

35. Алексеев О. О. Проблема професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*: зб. за підсумками звітної наук. конф. викладачів, докторантів і аспірантів. (Кам'янець-Подільський, 5–6 берез. 2019 р.). Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2019. Вип. 18, т. 2. С. 77–78.

36. Алексеев О. О. Сучасні уявлення про спортивне тренування на прикладі настільного тенісу. *Сучасні тенденції у розвитку науки та освіти*. Матеріали V всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених. (Кам'янець-Подільський, 4 квіт. 2019 р.). Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2019. С. 5–10.

37. Алексеев О. О. Філософські принципи професійної підготовки майбутніх працівників соціальної сфери. *Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму*: матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. (Кам'янець-Подільський, 19–20 квіт. 2019 р.). Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2019. С. 402–404.

38. Авінов В. Л., Алексеев О. О. Особливості методики розвитку спритності юних футболістів 11-12 років. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*: зб. за підсумками звітної наук. конф. викладачів, докторантів і аспірантів (Кам'янець-Подільський, 3–4 берез. 2020 р.). Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. Вип. 19, т. 2. С. 73–74.

39. Алексеев О. О., Авінов В. Л. Характеристика розвитку швидкісних якостей у тенісистів групи спеціалізованої базової підготовки. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*: зб. за підсумками звітної наук. конф. викладачів, докторантів і аспірантів (Кам'янець-Подільський, 3–4 березня 2020 р.). Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. Вип. 19, т. 2.

С. 72–73.

40. Алексеев О. О., Марчак Т. А. Здоровий спосіб життя студентської молоді в контексті фізкультурно-оздоровчої діяльності. *Формування здорового способу життя студентської та учнівської молоді засобами освіти*: збірник наук. праць. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. Вип. 9. С. 12–15.

41. Алексеев О. О. Теоретичні основи організації індивідуальної роботи вчителів фізичної культури в умовах інклюзивної освіти. *Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму*: матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф. (Кам'янець-Подільський, 21–22 трав. 2020 р.). Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. С. 211–213.

42. Алексеев О. О. Аксіологічний підхід як методологічний орієнтир професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями. *Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації*: матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Переяслав, 30 липня 2021 р.). Переяслав: Університет Григорія Сковороди в Переяславі, 2021. Вип. 73. С. 68–70.

43. Алексеев О. О. Дидактичні закони, закономірності та принципи як методологічні вектори реалізації педагогічних умов професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями. *Гуманітарний і інноваційний ракурс професійної майстерності: пошуки молодих вчених*: матеріали VII всеукр. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих учених (Одеса, 19 лист. 2021 р.). Одеса: Гальветика, 2021. С. 236–239.

44. Алексеев О. О. Здоров'язберігаючі технології у професійній діяльності майбутніх учителів фізичної культури як засоби організації індивідуальної роботи з учнями. *Інноваційні наукові дослідження у сфері педагогічних та психологічних наук*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 1–2 жовт. 2021 р.). Одеса: Гальветика, 2021. С. 28–31.

45. Алексеев О. О. Концепція професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями: ключові вектори побудови. *Інновації в освіті: реалії та перспективи розвитку*: матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (Тернопіль, 25 лист. 2021 р.). Тернопіль: ЗУНУ, 2021. С. 222–225.

46. Алексеев О. О. Місце дослідницько-інноваційної діяльності вчителя фізичної культури в організації індивідуальної роботи з учнями. *Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації*: матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Переяслав, 30 верес. 2021 р.). Переяслав: Університет Григорія Сковороди в Переяславі, 2021. Вип. 75. С. 137–139.

47. Алексеев О. О. Проблема підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницько-інноваційної діяльності в процесі організації індивідуальної роботи з учнями. *Професійна підготовка майбутніх фахівців медичної галузі на засадах міждисциплінарної інтеграції*: матеріали регіон. наук.-

практ. конф. (Тернопіль, 12 берез. 2021 р.). Тернопіль: Вектор, 2021. С. 32–34.

48. Алексєєв О. О. Стан здоров'я школярів як актуалітет професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями. *Тенденції сучасної підготовки майбутніх учителів початкової школи*: матеріали всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Умань, 7–8 жовт. 2021 р.). Умань: Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2021. С. 8–11.

49. Зубаль М. В., Райтаровська І. В., Алексєєв О. О. Дослідження рухливості суглобів в групах навчальної підготовки в плаванні. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*: зб. за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів (Кам'янець-Подільський, 2–3 берез. 2021 р.). Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2021. Вип. 20, т. 2. С. 146–147.

50. Одайник В. В., Алексєєв О. О. Формування здорового способу життя підлітків в умовах сучасної системи освіти. *Формування здорового способу життя студентської та учнівської молоді засобами освіти*: зб. наук. праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. 2021. Вип. 10. С. 74–77.

51. Алексєєв О. О. Організаційно-проектувальні етапи розробки структурно-функціональної моделі системи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями. *Актуальні проблеми розвитку освіти в сфері туризму, фізичної культури та спорту*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 5–6 квіт. 2022 р.). Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2022, С. 104–107.

АНОТАЦІЇ

Алексєєв О. О. Теоретичні та практичні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія МОН України, Хмельницький, 2022.

У дисертаційному дослідженні обґрунтовано і експериментально доведено ефективність педагогічної системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями. Основними складниками системи було обрано: підсистеми (методологічну, змістову і діагностичну); педагогічні умови (забезпечення ціннісної й мотиваційної професійної спрямованості підготовки майбутніх учителів фізичної культури до усвідомленого вибору засобів на уроках фізичної культури; створення інформаційно-насиченого освітнього середовища; управління практичною освітньою (зокрема, самостійною) діяльністю студентів у напрямі збагачення професійних умінь майбутніх учителів фізичної культури щодо проектування методики індивідуалізації та диференціації фізичного виховання школярів; інтеграція у зміст різних видів практик комплексу завдань, вирішення яких

передбачає розробку студентами творчих методичних проєктів). Розроблено педагогічну концепцію підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями, яка представлена на трьох рівнях: теоретичному, методологічному і практичному. Експериментально доведено ефективність розробленої структурно-функціональної моделі такої педагогічної системи, яка представлена блоками: цільовий; теоретико-методологічний; праксеологічно-технологічний; діагностико-оцінювальний; результативний. Кожний з блоків виконує свої функції, які забезпечуються їх складниками.

Ключові слова: майбутні учителі фізичної культури, професійна підготовка, індивідуальна робота з учнями, педагогічна система, педагогічні умови, структурно-функціональна модель, педагогічна концепція.

Aliksieiev O. O. Theoretical and Practical Principles of Vocational Training of Future Physical Training Teachers for Organizing Individual Work with Pupils. – Qualifying scientific work as a manuscript.

Thesis for obtaining a scientific degree of Doctor of Pedagogical Sciences, specialty 13.00.04 «Theory and Methods of Vocational Training». – Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy Ministry of Education and Science of Ukraine, Khmelnytskyi, 2022.

The effectiveness of the pedagogical system of training future teachers of physical culture to organize individual work with pupils has been substantiated and experimentally proven in the dissertation research. A logical-semantic, generalizing and comparative analysis of modern scientific literature, practical activities of physical education teachers, own experience of training future physical education teachers to implement differentiated and individual approaches in the process of physical education of pupils has been carried out. The normative and legal basis for the training of future teachers of physical culture has been characterized, regularities have been revealed and a set of general pedagogical and specific principles of professional training of future physical education teachers for the organization of individual work with pupils has been substantiated.

Based on the results of the matrix analysis of the formation of the readiness of future teachers of physical education to organize individual work with pupils, it is defined as a socially determined, specially organized, pedagogical process of step-by-step changes in professionally significant knowledge, abilities, skills, values, worldviews, individual experience, models of professional behavior and communication of pupils, which provides humanistic, personally-oriented, professional and pedagogical orientation of pupils in the implementation of the professional functions of a teacher of physical culture. In the structure of readiness, the following has been distinguished: *components* (motivational-axiological, cognitive-integrative, activity-projective, reflective-creative); *criteria* (motivational, cognitive, behavioral, reflective)); *indicators of the levels* of readiness of future physical education teachers to organize individual work with pupils (low, satisfactory, sufficient, high).

The key conceptual provisions of the professional training of future physical education teachers have been specified, which are considered at three conceptual levels

– *theoretical, methodological and practical*, each of which is an integrative, principle component of the concept. The pedagogical system of professional training of future physical culture teachers for the organization of individual work with pupils has been developed, which is understood as a set of subsystems organized in a special way (methodological, content and diagnostic); pedagogical conditions (ensuring a valuable and motivational professional orientation of training future physical education teachers for the conscious choice of means at physical education lessons; creating an information-rich educational environment; managing practical educational (including independent) activities of pupils in the direction of enriching the professional skills of future teachers of physical culture regarding the projecting of methods of individualization and differentiation of physical education of schoolchildren; integration into the content of various types of practices of a set of tasks, the solution of which involves the development of creative methodical projects by students). The pedagogical concept of training future physical culture teachers for the organization of individual work with pupils has been developed, which is presented at three levels: theoretical, methodological and practical). The effectiveness of the developed structural-functional model has been experimentally proved. Such pedagogical system is represented by blocks: target; theoretical and methodological; praxeological and technological; diagnostic and evaluation; effective. Each of the blocks performs its functions, which are provided by their components and the connections between them, ensuring the realization of the common goal of the pedagogical system – the achievement by future teachers of a certain level of *readiness* for the individualization and differentiation of physical culture and sports activities of pupils at physical education classes based on the use of individual work and the ability to demonstrate its adequate manifestation in real pedagogical situations.

Keywords: future teachers of physical culture, professional training, individual work with pupils, pedagogical system, pedagogical conditions, structural-functional model, pedagogical concept.

Підписано до друку 04.11.2022 р. Формат 60x84/16.
Друк офсетний. Кегль Times New Roman. Ум. друк. арк. 1,9.
Наклад 100 прим. Замовлення № 04/11-147.

ПП Мельник А.А.
м. Хмельницький, вул Чорновола, 37.
тел.: (0382) 74-32-22

Свідоцтво Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення
України про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 1942 від 15.09.2008 р.

Надруковано:
ФОП Стрихар А. М.
м. Хмельницький, вул. Гетьмана Мазепи, 14.
тел.: (096) 709-11-10